

PASCUAL ORIANA



# Ballar viure

Una jove creació coreogràfica a través de moments delicats als Països Catalans. Iniciatives com la dansa pal·liuen lleugerament alguns dels greus problemes d'un sector artístic que compta amb professionals ben formats que són capaços de crear, però que no poden viure de la dansa.

**E**n acabar la tretzena edició del festival de dansa contemporània Dansa València, el públic de la capital valenciana havia pogut veure 28 espectacles de dansa. Infinites combinacions que es poden gaudir a aquesta ciutat només una setmana l'any, amb alguna excepció tímida i sense continuïtat. Els escenaris valencians continuen buits de dansa i aquest és un dels principals problemes de les companyies valencianes que no han donat una generació forta als anys 90 i que, al 2000, ja pensen en l'abandonament. Els escenaris catalans sí que inclouen dansa en les seues programacions, però els sistemes públics d'ajudes no donen abast per suportar econòmicament el procés de creació de les nombroses companyies que funcionen sense altres ingressos. Una dotzena de companyies poden viure de la dansa contemporània a Catalunya i al País Valencià. La resta, que poden sumar més de cinquanta petites formacions, no troben el camí.

Si alguna conclusió es pot traure de la programació que ha ofert Dansa València enguany és l'enorme diversitat de propostes, punts de vista, opcions estètiques i possibilitats artístiques que ofereix aquesta forma de creació, la coreogràfica, sense límits per a la imaginació excepte aquells que puga tenir l'espectador per la seua ignorància –lògica– en la matèria.

Però el moviment que expressen els ballarins de dansa contemporània a l'escenari no té res a veure amb la característica fonamental d'aquesta disciplina artística respecte del mercat de les arts escèniques. L'immobilisme, almenys al País Valencià, sembla l'estat de la qüestió després d'una dècada, els anys 90, que han vist la pèrdua de ballarins, coreògrafs i companyies, sense que una nova generació forta i amb un suport públic adequat haja renovat les expectatives o els plantejaments d'aquells que a finals dels anys 80 protagonitzaren l'explosió dansística a València.

**Dispersar-se per sobreviure.** A hores d'ara, al País Valencià tan sols dues companyies (Vicente Sá-

ez i Ananda Dansa) reben ajudes de Teatres de la Generalitat Valenciana amb les quals poden suportar un procés de creació coreogràfica durant el qual tots els membres de la formació poden dedicar-s'hi en exclusiva. Al voltant d'aquests dos exemples hi ha molts grups que han intentat, any rere any, crear una companyia amb *status* professional, sense aconseguir-ho. "A l'endemà de l'estrena d'un espectacle comença la dispersió de tots els membres del grup –comenta Cristina Andreu, coreògrafa i directora de la companyia valenciana La Sonrisa de Caín–, perquè quan se suposa que ha de començar la gira resulta que els programadors encara pensen que la dansa contemporània no pot omplir un teatre. El grup es desfà i cadascú es busca la vida per on pot i l'espectacle es queda en un calaix, esperant que algú el contracte. Aquest és un dels problemes més greus al País Valencià: arriba un punt en què ja no es pot superar un determinat nivell donades les condicions en què treballem. No val la pena continuar creant perquè sempre estem en el mateix punt, no hi ha forma de progressar ni d'avançar. Pot ser un plantejament molt dur, però a la nostra companyia tenim molt clar que si les condicions no milloren deixarem de crear nous espectacles. Treballarem altres suports, com el vídeo-dansa, o crearem propostes curtes (solos, performances, etc.), però no volem continuar treballant en aquestes condicions".

I és que les condicions, realment, són molt dures. La Sonrisa de Caín ha aguantat durant quasi sis anys amb la mateixa dinàmica: ha creat quatre espectacles que s'han exhibit en comptades ocasions. La seua darrera creació, *Me hago la muerta*, es va presentar a la Sala Moratín a principis d'any quan encara era un *work in progress* "perquè no es pot deixar passar l'ocasió d'actuar quatre dies en un teatre, i es tractava precisament de presentar peces en procés de creació –diu Cristina Andreu–. Per a Dansa València volíem tenir l'espectacle acabat però no hem pogut accedir a una nova residència al

Centre Coreogràfic perquè no hi havia lloc (hem assajat en acadèmies de dansa on no es pot treballar més de dues hores seguides), ni a les ajudes de Teatres de la Generalitat Valenciana perquè no era el moment de demanar-les, i sense sous, cap membre de la companyia podia deixar el seu treball habitual per endinsar-se en un procés de creació sense cobertura econòmica. És a dir, que hem portat la coreografia al festival en el mateix estat en què la vam presentar a la Moratín: inacabada. Es tracta, a més –continua Cristina Andreu– d'un espectacle endeutat. El pròxim pas és demanar una subvenció per cobrir les despeses que no s'han pagat encara, sobretot els sous de les persones que hi han treballat. L'espectacle està muntat sobre un deute”.

En una situació molt semblant es trobaven l'any passat les companyies catalanes Projecte Gallina i Erre que erre. Rosa Pino, productora de Projecte Gallina comenta: “Ens trobàvem en un moment molt delicat: el coreògraf havia pogut reunir tots els membres de la companyia només en quatre ocasions al llarg del procés de creació de l'espectacle que es va perllongar durant un any i mig, perquè tothom treballa en altres feines per guanyar-se la vida. El resultat artístic de la peça que es va estrenar no era aquell que el coreògraf volia. Va ser un moment de pessimisme absolut per a tots”. Mario G. Sáez, un dels coreògrafs de la companyia Erre que erre, conta una història molt semblant: “El 1996 guanyàrem un premi al Certamen Coreogràfic de Madrid i el mateix any ens cridaren de tot arreu per actuar. L'any següent, en canvi, no tinguérem feina. A l'estiu del 98 gestàrem el projecte *Divadlo* i esperàrem una subvenció que no ens va arribar. Malgrat tot, és una proposta en la qual confiàvem i que volíem tirar endavant, però els membres de la companyia s'havien dispersat i semblava que no teníem cap possibilitat de tancar el projecte i mostrar-ho”.

**Una trucada salvadora.** Per a aquestes dues companyies (i tam-

bé per a una tercera, Incepció Danza), la situació va canviar radicalment amb una trucada de Marta Garcia, responsable del centre de promoció de la dansa Endansa, dependent del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. “Sabíem les dificultats per què passaven aquestes tres companyies –conta Marta Garcia–; sabíem que no havien accedit a les ajudes de la Generalitat i que el seu moment creatiu travessava camins molt delicats. Endansa disposava d'uns diners i els vam proposar coproduir els seus espectacles. És la primera vegada que hem portat endavant aquesta iniciativa, però m'ha semblat molt bona i de segur que els propers anys la repetim. Hem pogut col·laborar amb la sortida de treballs que m'han semblat interessants, dels quals coneixia una part perquè les companyies els presentaven com a *work in progress* al nostre cicle d'exhibició. Si miro endavant veig moltes companyies catalanes que necessitaran aquest impuls coproductiu, per tant serà difícil que es torne a repetir l'experiència amb les mateixes companyies”.

Els diferents fonts d'ingressos de les companyies de dansa contemporània estan blocades per a la majoria dels joves creadors. Les ajudes per a la producció són escasses i amb requisits inaccessibles per a les formacions que ara comencen, tal i com ocorre amb les ajudes del Ministeri de Cultura-INAEM per a gires (s'exigeix un mínim de deu actuacions tancades per donar aquesta ajuda); tampoc els arriben ingressos per a l'exhibició de l'espectacle, perquè la programació de dansa al País Valencià pràcticament no existeix i a Barcelona es resumeix a tres sales i dos festivals, encara que hi ha iniciatives com la dels Centres Cívics que impulsen la programació continuada de dansa en espais alternatius i carrers. Això sí, negociant el caixet que mai es pot pagar sencer.

“L'experiència amb Endansa ha estat un respir –diu Mario G. Sáez, de Erre que erre–, i confiem que *Divadlo* es pugui representar en molts teatres perquè ens agrada



VICTÒRIA PE

molt aquesta peça i volem que la gent pugui veure-la. Però quan acabe el seu rodatge tornarem a estar com al principi, i ja no podrem accedir a la coproducció d'Endansa. Som un grup de gent entre 23 i 30 anys amb inquietuds artístiques i creatives, i aquest fet ens impulsa a treballar sense cobrar perquè l'art ens motiva. Però no es pot mantenir indefinidament una col·laboració desinteressada dels músics, els escenògrafs, els ballarins... cada vegada que tornem a crear un nou espectacle. L'alternativa és no crear espectacles, al contrari, treballar on hi ha feina: esports per a la televisió, creació de vídeo-dansa, cinema, donar classes...”

“L'espectacle que Endansa ens ha coproduït, *Sota pell*, ens ha permès pagar un sou simbòlic als ballarins –conclou Rosa Pino– però la peça ha estat parada des de juny del 99 fins a gener del 2000, sense cap actuació contractada. Esperem poder tenir actuacions d'ací a finals d'any, però ens torna a passar el mateix: els membres de la companyia es dispersen i cadascú busca treballs amb un sou segur per a tot l'any, i això ara per ara és molt difícil d'aconseguir”.

**Mariví Martín**

Imatge de l'espectacle 'Me hago la muerta', de companyia valenciana sonrisa de (que dirigeix Cristina Anc A la pàgina costat, la companyia catalana Erre que erre en l'obra *Divadlo* que va actuar en la darrera edició del festival Dar València.